

مداد العلماء و دماء الشهداء

«زندگی نامه ها و رسم و تحلیل زبانی، محتوایی و بلاغی وصیت نامه های
شهیدان دانشجو ی استان چهارمحال و بختیاری»

به اهتمام: دکتر حافظ حاتمی (هیأت علمی دانشگاه پیام نور)

و حسین گودرزی

سرشناسه:	حاتمی حافظ، ۱۳۴۹؛ گودرزی حسین ۱۳۵۶-
عنوان و نام پدید آور:	مدادالعلماء ودماءالشهداء: زندگی نامه‌ها و بررسی و تحلیل زبانی، محتوایی و بلاغی وصیت‌نامه‌های شهدای دانشجوی استان چهارمحال و بختیاری به کوشش: حافظ حاتمی، حسین گودرزی
مشخصات نشر:	فرخنده: انتشارات آصف، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری:	۳۷۶ص: مصور (بخشی رنگی).
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۶۲۱۳-۵۶-۹
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	این کتاب با حمایت اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان چهارمحال و بختیاری چاپ و منتشر گردید.
موضوع:	شهدان — ایران — چهارمحال و بختیاری — وصیت‌نامه‌ها
موضوع:	Martyrs—Iran—Chaharmahal va Bakhtiar—Wills
موضوع:	دانشجویان — ایران — چهارمحال و بختیاری — سرگذشتنامه
موضوع:	Martyrs—Iran—Chaharmahal va Bakhtiar—Biography
موضوع:	جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ — شهدان — وصیت‌نامه‌ها
شناسه افزوده:	حاتمی حافظ، ۱۳۴۹؛ گودرزی حسین ۱۳۵۶
شناسه افزوده:	بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس. اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان چهارمحال و بختیاری
رده بندی کنگره:	DSR ۱۶۲۵/۲۰۳۹۶
رده بندی دیویی:	۹۵۵/۳۰۹۲
شماره کتاب‌شناسی ملی:	۴۸۳۵۱۰

مدادالعلماء ودماءالشهداء

زندگی‌نامه‌ها و بررسی و تحلیل زبانی، محتوایی و بلاغی وصیت‌نامه‌های شهدای دانشجوی استان چهارمحال و بختیاری

اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس
استان چهارمحال و بختیاری

- به کوشش: حافظ حاتمی، حسین گودرزی
- مدیر تولید: ابراهیم رحیمی پردنجانی
- طراحی و صفحه آرایی: سمیه حیدری
- ویراستار: نرگس آل مومن دهکردی
- حروف چینی: رنگ پنجم
- شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
- نوبت چاپ: دوم ۱۳۹۷
- ناشر: آصف

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۱۳-۵۶-۹

قیمت: ۲۵۰۰۰۰ ریال

این کتاب با حمایت اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان چهارمحال و بختیاری چاپ و منتشر گردید و حق چاپ محفوظ است.

نشانی: اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان چهارمحال و بختیاری

تلفن: ۰۳۸-۳۲۲۲۶۱۶۳-۰۹۱۳۱۸۳۴۳۱۰

مقدمه

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به بار نشستن تلاش‌ها و مجاهدت‌های مردم رشید و شجاع ایران به رهبری زعيم علي‌قادر امام خميني (ره)، بی‌درنگ استکبار جهاني - که دیگر مقبوليت و جايگاهي در اين سرزمين و بين مردم نداشت - دست به کار شد و نقشه‌های شوم و توطئه‌های گوناگوني را عليه اين نظام مقدس نوپا و مردم ستم‌ديده تدارک دید. هر کدام از اين طرح و نقشه‌ها، با درايب و تر بيني رهبري انقلاب اسلامي و حضور به موقع مردم در صحنه‌ها و البته با رشادت و پايداي فزندان ايران اسلامي در ارتش جمهوري اسلامي، سپاه پاسداران انقلاب اسلامي، شه‌بانو راندارمري، کميته انقلاب اسلامي و بسيج مستضعفين، يکي پس از ديگري با شکست بخت‌بانه مواجه شد. احزاب و گروه‌های متعدد چپ و راست، در قالب حزب توده و مارکسيست‌ها، سازمان مجاهدين خلق (منافقين)، فرقان، فدائي، پيکار از يک طرف و سرکردگان و نزاعکن به رژيم پهلوي در برخي از ارگان‌ها و سازمان‌ها و نيروهای مسلح با حمايت آمريکا و اتحاد جماهیر شوروي (روسيه) و کشورهای مرتجع منطقه، اقداماتي مانند تدارک کودتاي نوژه، به راه انداختن مبارزات خلق عرب، ترک و ترکمن، بلوچ، گُرد و مانند آن، محاصره اقتصادي، ايجاد فضاي رعب و وحشت با ترورهای گسترده اوایل دهه شصت، به نتيجه‌اي نرسيدند. به موازات اين طرح‌های شوم، سرانجام تصميم گرفتند جنگ نابرابري را عليه ايران اسلامي آغاز کنند.

ايران و عراق قبلاً هر از گاهي برای تعيين حدود مرزي، اختلافات و حتی کشمکش‌هاي داشتند. اين اختلافات با امضای قرداد معروف به قرداد (۱۹۷۵ م) الجزاير، تقريباً حل

شده بود. پس از پیروزی انقلاب اسلامی، حزب بعث عراق به سرکردگی صدام حسین تکریتی و دسیسه‌ها و دخالت‌های بسیاری از قدرت‌های پوچ آن زمان و مخصوصاً ایدئولوژی وهابیت در عربستان سعودی، احساس خطر کرد و از آن ترسیدند که تجربه انقلاب و بیداری اسلامی در ایران به کشورهای دچار استبداد سلطنتی و درگیر امرا و حکام مزدور سرایت کند. بنابر این استکبار جهانی و قدرت‌های بلوک شرق و غرب به زعامت شوروی سابق و آمریکا و آتش تهیه کشورهای اروپایی هم چون فرانسه، انگلستان، آلمان و... و پیاده نظام کشورهای ریز و درشت عربی، مانند عربستان سعودی، مصر، اردن، مراکش، سودان، کویت، عمان، امارات متحده عربی و... صدام را وادار به جنگ برابر ایران اسلامی کردند. از هواپیماهای میگ (شوروی) میراژ (فرانسه) آواکس (آمریکا) موشک‌های دوربرد و کروز، هاگ، سام، ضد تانک تاو و مانند آن تا سلاح ممنوعه کشتار جمعی مثل بمب‌های خیمه‌ای (انگلستان) و بمب‌های شیمیایی (آلمان، هلند و...) تانک‌های چیفتن، تی هفتاد و سه و انواع انواع زرهی و نفربرها و به طور کلی سلاح‌های سنگین، نیمه سنگین و سبک، همه در اختیار این جانی پلید قرار گرفت. ریاال‌های سعودی و دینار و درهم‌های دیگر کشورهای عربی به کمک صدام و حزب بعث شتافت. لجستیک و پشتیبانی به نحو احسن انجام شد. نیردهاها بسیاری دست کم از شصت کشور جهان پا به پای عراقی‌ها وارد عمل شدند. آمریکا، پس از آن که حمایت‌های نظامی، سیاسی و تجسّسی‌اش اثری نداشت- به طور مستقیم وارد جنگ شد سکوهای نفتی را به آتش کشید. در این مدت، حمایت‌های رژیم صهیونیستی مستقیم و غیر مستقیم ادامه پیدا کرد. سازمان مجاهدین خلق (منافقین) ستون پنجم و مزدوران صدام شدند و حتی بعد از پذیرش قطع‌نامه پانصد و نود و هشت سازمان ملل، این منافقین که با تشویق دولت عراق، دست به عملیات علیه این سرزمین زدند. احزاب کومله و دموکرات کردستان در این مدت اقدام به درگیری مسلحانه و به خاک و خون کشیدن مردم بی‌گناه را جمله مردم شریف و نجیب و غیرتمند گرد نمود و بخشی از توان نظامی و عملیاتی این ملت را متوجه اقدامات شرورانه خود کرد.

نتیجه این همه، دفاع مظلومانه ملت ایران و تحمل سختی‌ها و شدائد بود تا با یاری خداوند متّان و مدد از الطاف خشیه او و با رهبری امام امت و حضور مردم شجاع، صبور و مقاوم و تقدیم شهدا، جانبازان، آزادگان و بخش گسترده‌ای از سرمایه‌های مادی این کشور، صدام و حامیانش شکست‌های پی در پی خوردند و نه تنها سرزمین‌های غصب شده را پس

دادند، بلکه شهرها و مناطق مختلفی از عراق، فتح شد و در نهایت، جنگ تحمیلی حزب بعث عراق علیه ایران - که سی و یکم شهریور ماه (۱۳۵۹) آغاز شده بود - بیست و نهم تیر ماه (۱۳۶۶) با پذیرش قطعنامه پانصد و نود و هشت و در نهایت بیست و نهم مرداد در (۱۳۶۷) تمام شد؛ اگر چه صدام تکریتی، پس از آن نیز حرکات و اقدامات مذبوحانه‌ای داشت که نتیجه آن ذلت و خواری بیش‌تر بود.

به هر حال، جنگ تحمیلی حزب بعث عراق به پشتیبانی استکبار جهانی و وابستگان منطقه‌ای و دفاع جانانه و مقدس مردم ایران اسلامی، بابت تازه در تاریخ سیاسی، اجتماعی، ادبی و مانند آن باز کرد. این دوران هشت ساله، بر بخش‌های گوناگون و از جمله زبان و ادبیات تأثیر عمیقی گذاشت؛ به گونه‌ای که تقریباً از همان آغاز جنگ، نوعی ادبیات به عنوان ادبیات پایداری و جنگ رفته‌رفته شکل می‌گرفت. ادبیات پایداری به مفهوم عام عبارت است از: «ایمان یا روایت مقاومت یک ملت در برابر استبداد داخلی و یا استبداد خارجی و یا دفاع از سرزمین رومی» (رحمانی خیابی، ۱۳۸۲: ۳۰۵). «ادبیات جنگ نیز ادبیاتی است که جنگ را با تمام تلخی‌ها و شیرینی‌هایش به مخاطب نشان می‌دهد و از جنگ برای جنگ، درباره جنگ و حواشی آن نوشته می‌شود.» (حنیف، ۱۳۸۶: ۱۱). ادبیات جنگ شامل انواع مختلف شعر، داستان، نمایش، یادداشت، نامه و ... است که وصیت‌نامه‌ها نیز بخش مهمی از آن را شامل می‌شود.

وصیت به معنی اندرز، نصیحت، سفارش، و غارش که شخص پیش از مردن به وصی خود می‌کند تا بعد از مرگش انجام شود. (معین دیل وازه) وصیت‌نامه، نامه‌ای است که در آن شخصی وصیت نویسد و مهر و امضا کند تا وصی پس از مرگش، از روی آن عمل کند. (دهخدا، ذیل وازه). در تعریف فقهی، «وصیت‌نامه، آن است که انسان سفارش کند بعد از مرگش برای او کارهایی انجام دهند، یا بگوید: بعد از مرگش چیزی از مال او ملک کسی باشد، یا آن که چیزی از مال او را به کسی تمییک، یا صرف در خیرات و میراث کنند، یا برای اولاد خود و کسانی که اختیار آنان با او است - قیم و سرپرست معین کند.» (صافی گلپایگانی، ۱۳۸۱: ۵۵۱). در تعریفی دیگر که مربوط به وصیت‌نامه‌های شهدا است، آمده است: «وصیت‌نامه، سندی مکتوب و گاهی ضبط شده در نوار یا فیلم، شامل سفارش‌های شهید به اعضای خانواده، دوستان، هم‌زمان و جامعه است که غالباً بیانگر اعتقادات شهید نیز می‌باشد.» (مجموعه

دستورالعمل‌های مرکز اسناد ایتارگران، ۱۳۷۸: ۹۲). وصیت‌نامه‌های شهدا را شهادت‌نامه، وداع‌نامه و توصیه‌نامه نیز خوانده‌اند. (فهمی، ۱۳۶۷: ۳۲۰).

امام خمینی^(ره) درباره اهمیت وصیت‌نامه‌های شهدا فرموده‌اند: «وصیت‌نامه‌های جوان‌ها را شما دیده‌اید که چیست؟ این وصیت‌نامه‌ها، این‌ها انسان را می‌لرزاند، انسان را بیدار می‌کند» (امام خمینی، ۱۳۷۸ ج ۱۳: ۱۶-۱۲). با مطالعه وصیت‌نامه‌ها می‌توان دریافت که افتخار شهادت حاصل نمی‌شده است، مگر برای کسانی که خدا را بیشتر باور داشته‌اند. تقوای الهی را پیشه کرده‌اند. زهد و ساده زیستی را پذیرفته‌اند و مخلص‌ترین بوده‌اند. این روحیه و اخلاق را می‌توان پیامد و نتیجه آشکار شش سال دفاع مقدس دانست. (شیرکوند، ۱۳۹۱: ۳۲).

وصیت‌نامه‌ها را از جنبه‌های مختلف می‌توان دسته‌بندی کرد که نوع آن بر اساس میزان سردار پرورندگان است که از این نظر می‌توان گفت: وصیت‌نامه‌های شهدای دانش‌آموز، دانشجو، معتمد، استاد و ... همچنین این وصیت‌نامه‌ها را از جنبه‌های دیگر می‌توان بررسی کرد که در این پژوهش کوشیده شده است وصیت‌نامه‌های شهدای دانشجوی استان چهارم‌ال و بسیاری از نظر مؤلفه‌ها، عناصر و خصایص سبکی مورد واکاوی و کنکاش قرار گیرد و از این منظر مباحث زیر مورد توجه است:

الف) نگاهی گذرا به زندگی‌نامه شهدا؛

ب) بررسی ویژگی‌های زبانی و نگارشی وصیت‌نامه‌ها؛

ج) بررسی مضمون و محتوایی وصیت‌نامه‌ها؛

د) بررسی ویژگی‌های بلاغی و زیبایی‌شناختی وصیت‌نامه‌ها؛

اهمیت و ضرورت چنین پژوهش‌هایی بیشتر در این است که نخست) یاد و خاطره شهدا همواره زنده نگاه داشته می‌شود. دوم) موجب آشنایی نسل‌های بعد از دفاع مقدس با این قهرمانان و اسطوره‌های بزرگ و ماندگار است. سوم) به صورت انتقادی و با تحلیل و استنباط به زوایای پنهان و زیبای وصیت‌نامه‌ها دسترسی پیدا می‌شود. چهارم) و در نهایت ضمن توجه به اندیشه، نگرش و بینش حاکم بر وصیت‌نامه‌های شهدا، راه و مسیر آیندگان تعریف و روشن می‌شود. با توجه به آنچه گذشت و از آنجایی که تاکنون کار

مدون، مستقل و ارزشمندی در این حوزه انجام نشده است، نیاز به این اثر به‌خوبی احساس می‌شود.^۱

استان چهارمحال و بختیاری در طول هشت سال دفاع مقدس، در مجموع دو هزار و چهارصد شهید به اسلام و راه امام^(ع) تقدیم نمود که از این تعداد، هفتاد و دو نفر شهید دانشجو بودند. پس از جنگ تحمیلی و به واسطهٔ مجروحیت‌ها و عوارض ناشی از آن، نیز تعدادی شهید شدند که از میان آنها هم گروهی دانشجو بودند.

این اثر به‌طور کلی مختصری از زندگی‌نامه و آثار هفتاد نفر از شهدای دانشجوی استان را در بر می‌گیرد. متأسفانه با همهٔ تلاش‌ها، دسترسی به وصیت‌نامهٔ چند شهید والامقام حاصل نشد. امیدواریم روزی بتوانیم با دستیابی به این وصیت‌نامه‌ها در ویرایش‌های بعد، این رسالت را به‌طور کامل انجام دهیم.

۱. ابراهیم ظاهری عبده‌وند، در "کنگرهٔ ملی سرداران و شهدای استان چهارمحال و بختیاری" در مهر ماه (۱۳۹۴) بررسی محتوایی وصیت‌نامه‌های شهدای استان را تدوین و تنظیم نموده است. حافظ حاتمی هم در کتاب "یاران دبستانی" سال (۱۳۹۲) به شرح زندگانی، وصیت‌نامه‌ها و دیگر آثار شهدای لندی و از جمله دو شهید دانشجو: غفور مؤمنی و علی مؤمنی پرداخته است.

